לו משמט אני ואם אמר לו אע"פ כן יקבל

הימנו שנאמר יוזה דבר השמטה אמר ירבה

ותלי לי' עד דאמר הכי איתיביה אביי כשהוא

נותן לו באל יאמר לו בחובי אני נותן לך

אלא יאמר לו שלי הן ובמתנה אני נותן לך

אמר ליה יתלי ליה נמי עד דאמר הכי אבא

בר מרתא דהוא אבא בר מניומי הוה מסיק

ביה רבה זוזי אייתינהו ניהליה בשביעית

אמר ליה משמם אני שקלינהו ואזל אתא

אביי אשכחיה דהוה עציב אמר ליה אמאי

עציב מר אמר ליה הכי הוה מעשה אזל

לגביה אמר ליה אממת ליה זוזי למר אמר

ליה אין אמר ליה ומאי אמר לך אמר ליה

משמט אני אמר ליה ואמרת ליה אף על פי

כן אמר ליה לא אמר ליה ואי אמרת ליה אף

על פי כן הוה שקלינהו מינך השתא מיהת

אמטינהו ניהליה ואימא ליה אע"פ כן אזל

אמטינהו ניהליה ואמר ליה אף על פי כן

שקלינהו מיניה אמר לא הוה ביה דעתא

בהאי צורבא מרבגן מעיקרא אמר רב

יהודה אמר רב יונחמן ינאמן אדם לומר

פרוסבול היה בידי ואבד ממני מאי מעמא

כיון דתקינו רבנן פרוסבול יילא שביק היתירא

ואכיל איסורא כי אתו לקמיה דרב האמר ליה

מידי פרוסבול היה לך ואבד סכגון זה פתח פיך

לאלם הוא תנן יוכן בעל חוב שמוציא שמר

חוב ואין עמו פרוםבול הרי אלו לא יפרעו

תנאי היא דתניא המוציא שמר חוב צריך

שיהא עמו פרוסבול וחכמים אומרים אינו

צריך: כותני יעבד שנשבה ופדאוהו אם

לשום עבד ישתעבד אם לשום בן חורין לא

ישתעבד רשב"ג אומר בין כך ובין כך

ישתעבד: גבו׳ במאי עסקינן אילימא לפני

יאוש לשום בן חורין אמאי לא ישתעבד אלא

לאחר יאוש לשום עבד אמאי ישתעבד

אמר אביי לעולם לפני יאוש ולשום עבד

ה) שפשת פיי מיתו שבת קמת:, ב) [גיי הערוך בערך תלא רבא וע"ש

ובכ"מ פ"ט מהל׳ שמיטה

הלכה כה], ג) [בהרא"ש איתא אמר ר"י אמר רב

נחמן וכו' אכל בטור וב"י

נאמן וכו' ולא היה לפניהם אמר רב יהודה], ד) [ע"ז

נט: חולין ד. תמורה כו.ן,

ה) [כתובות לו. ב"ב מא.ז.

[תוספתה

ויומא מ. ט) [יבמות מו.], י) [ערכין כח:], יח) [דברים טו],

יב) ועי׳ קדושין דף ח:

תורה אור השלם

1. וְזֶה דְבֵר הַשְּׁמִטְּה שָׁמוֹט בָּל בַּעַל מִשֵּׁה יְדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעַהוּ לֹא

יְגָשׁ אֶת רֵעהוּ וְאֶת אָחִיוּ כִּי קָרָא שְׁמִטְּה לַיִיְ:

2. וגם מבני התושבים

וממשפחתם אשר עמכם

אשר הולידו בארצכם

גרסתס אמר רב

נה א ב ג מיי פ"ט מהלי שמיטה הלי כח [והכ"ט] סמג לאוין רעא טוש"ע ח"מ סימן סו סעי

לו: לו: בו ד ה מיי׳ שם הל' כד ווהלי כה והלי כון נוטל פט ווטל פון טוש"ע שם סער לג: בו ו ז מיי פ"ח מהל" עבדים הל' טו סמג לאוין קמ טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף סו:

ח מיי׳ פ״ח מהל׳ מתנות "עניים דין יד טוש"ע י כי' רנב סעיף ז: בח ט מיי' פ"ט מהלי עבדים הלכה ה נטוש"ע יו"ד סימן רסן :[סעי' יו

מוסף רש"י

ואם אמר לו. לוה, אע"פ כן. איני חפן שישמטו, יקנל ממנו (שבת קמח:)**. שנאמר וזה דבר** השמטה. אפילו מקבל חובו יזכיר לו שמיטה בדבורו (שם). וכן בעל שטר שמוציא חוב חוב. אחר שניעית, ואין עמו פרוזבול. זה אומר השמיטתו שביעית אומר פרוזבול היה לי שלא תשמיטנו שביעית, ואבד, הרי אלו לא יפרעו. חיישינן (נאשה שאומרת אבד גיטי) שמא כבר גבתה בגט חה השמיטתו שביעית

פסקי רי"ד דאמרי שמר העומד לגרוח כגבוי דמי: תנן התם המחזיר חוב לחבירו רשריטים יאמר לו משמט אני אם אמר לו אע״פ כן יקבל ממנו שנאמר וזה דרר השמטה. פיי רדרור קיים המצוה ואח"כ מותר . לגבות חובו אמר רבא פי' כיון שקיים המצוה ואמר משמט אני אבל אם יכול לכופו שיביאם אליו שהרי לא קיים שום מצוה: איתיביה אביי כשהוא נותן לו אל יאמר לו מחוייבני ונותנם לך אלא יאמר שלי הם ובמתנה אני נותנם לך א״ל ותלי ליה עד דאמר לו הכי: אבא בר מרתא הוה מסיק בי רבה זוזי אייתינהו ניהליה בשביעית א"ל משמט אני שקלינהו אל כושמט אני שקלינווו ואזל אתא אביי אשכחיה דהוה עציב א״ל אמאי עציב מר א״ל הכי הוה אמטיית לי׳ זוזי למר א״ל ומאי אמר לד א״ל משמט ומא אמו לן אריל משמט אני א"ל ולא אמרת ליה אעפ"כ א"ל לא א"ל אי אמרת ליה אעפ"כ הוה אמטיינהו ניהליה ואימא אכוס נווי נייל וא מטיינהו ליה אעפ״כ אמטיינהו ניהליה וא״ל אעפ״כ וקבלינהו מיניה אמר לא . הוה ביה דעתא להאי צורבא דרבנן מעיקרא: אמר רב יהודה אמר רב נחמן נאמן אדם לומר פרוזבול היה לי ואבד ממני מ"ט כיון דתקינו ליה

מעובדי כוכבים אם מקבל עליה אחריות מחייב עליה בבל יראה ועובד כוכבים שהלוה לישראל על חמצו אי הוה קני עובד כוכבים מישראל לא מחייב ישראל אפי׳ משכנו בשעת הלוואה משום דאלים שיעבודיה דלא חשיב מצוי ביד ישראל דדרשינן לא ימצא מי שמצוי בידו למעוטי

> ייחד לו בית אפי׳ קיבל עליו אחריות כדאמרינן בפ"ק דפסחים (דף ו.) ומיהו בפ"ק דקידושין (דף ח:) גבי קדשה במשכון אחרים דמקודשת ומייתי מדר׳ ילחק לריך לומר דדוקא במשכנו שלא בשעת הלוואתו מקודשת דבפרק האומנין (ב"מ פב.) משמע דלא מהני דר' יצחק להתחייב באונסין ולא חשיב אלא כשומר שכר אלמא לא חשיב כשלו לגמרי א"כ מאיזה טעם נחשב כשומר שכר אם לא משום דנהנה דקני ליה לקנות בו את האשה וקרקעות או בחליפין וא"כ בשעת הלוואתו אינו יכול לקדש בו את האשהים:

לא שביק היתירא ואכיל איסורא. אומר ר"ת דמהאי טעמא נאמן אפי׳ בלא שבועה:

לעולם לפני יאוש כו'. לרבו שני לא דהא לשום בן חורין פרקיה ה"ה דמצי למימר לרבו שני לא דהא לפני יאוש הוא:

ד**למא** מימנעי ולא פרקי ליה. וא"ת מהאי כשפדאו לשום עבד ישתעבד לרבו שני וי"ל דמטעם זה אין ראוי לגזול לזה את עבדו וליתנו לחבירו א ולא שייך האי טעמא אלא כשפודהו לשם מלוה לשם בן חורין ב:

"ן כך ובין כך ישתעבד כדחוקיה. פירש בקונטרס לרבו ראשון וכן מגיה ר"ת דאי כשפדאו לשם עבד ישתעבד לשני יפיל עלמו לגייסו׳ כדי שירויח לענין מליאה ומתנה ג דלא קני ליה שני אלא למעשה ידיו ופעמים נמי שהוא שונא לרבו ראשון מתמול שלשום ומפקיע עלמו ממנו ומיהו נוכל לומר דלא פליג ר' שמעון בן גמליאל אמנא קמא אלא בפדאו לשום בן חורין דמשום דבר מועט לא יפיל עלמו לגייסות ה: אר לפני יאוש קאמריתו. ואע״פ שמסתפק ר׳ שמעון גן גמליאל בדברי רבנן מ"מ לא מסתבר ליה לרבא כלל לומר דפליג לפני יאוש ":

ישתעבד לרבו ראשון לשום בן חורין לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשום בן חורין פרקיה לרבו ראשון גמי לא דילמא ממנעי ולא פרקי רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך ישתעבד קסבר "כשם שמצוה לפדות את בני חורין כך מצוה לפדות את העבדים רבא אמר ילעולם לאחר יאוש ולשום עבד ישתעבד לרבו שני לשום בן חורין לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשום בן חורין פרקיה לרבו ראשון נמי לא דהא לאחר יאוש הוה רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך ישתעבר כדחזקיה דאמר חזקיה מפני מה אמרו בין כך ובין כך ישתעבר שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו מיתיבי אמר להן רשב"ג "כשם שמצוה לפרות את בני חורין כך מצוה לפרות את העבדים בשלמא לאביי ראמר לפני יאוש היינו דקאמר כשם אלא לרבא דאמר לאחר יאוש האי כשם משום דחזקיה הוא אמר לך רבא רשב"ג ילא הוי ידע מאי קאמרי רבנן והכי קאמר להו אי לפני יאוש קאמריתו סלא הוי ידע מאי קאמרי רבנן היינו כשם אי לאחר יאוש קאמריתו כדחזקיה ולרבא דאמר לאחר יאוש ולרבו שני רבו שני ממאן קני ליה משבאי שבאי גופיה מי קני ליה אין קני ליה למעשה ידיו ראמר ריש לקיש "מנין לעובר כוכבים

> פרוזבול היה לך ואבד כגון זה פתח פיך לאלם הוא: תנן וכן ב״ח שהוציא ש״ח ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו תנאי היא דתניא המוציא ש״ח על חבירו צריך שיהא עמו פרוזבול וחכ״א אינו צריך: **מתני'** עבד שנשבה ופדאוהו לשם עבד ישתעבד לשם ב״ח אל ישתעבד רשב״ג אומר בין כך ובין כך ישתעבד: במאי עסקי׳ אילימא לפני יאוש לשם ב״ח אמאי לא ישתעבד פי׳ הרי של רבו ראשון הוא ומה כח יש ביד הפודהו לשם ב״ח להפקיעו מתחת יד רבו הראשון שלא נתייאש ממנו מורבה של היה להדבה האמון הוא הוה הוה להיה. (ניצא) (אלא) לאחר יאוא לשם עבד אמאי ישתעבד פ"י דקס"ד לרבו הראשון קאמר וכיון שרבו הראשון עתיאה הימנו היל כ כאילו הפקירו וקי"ל המפקיר עבדו יצא לחירות: אמר אביי לעולם לפני יאוש ולשם עבד ישתעבד לרבו ראשון לשם בן חורין . לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשם ב״ח פרקיה לרבו ראשון נמי לא דילמא מימנעי ולא

המחזיר חוב לחבירו בשביעית. בזמן שהשביעית נוהגת ועברה עליו שביעית ואח"כ החזירו. ולא שהחזירו בשביעית עלמה דא"כ לא הוה לריך למימר משמט אני דקי"לי אין שביעית משמטת אלא בסופה: לריך. המלוה שיאמר לו משמט אני: ואם אמר לו אע"פ כן. אני

השמטה. לריך לומר דיבור של שמיטה: ופלי ליה. אם היה רולה לחזור בו יתלנו על עץ אם גברה ידו עד דחמר ליה חע"פ כן: עד דאמר הכי. במתנה אני נותן לך ואין כאן משום לא יגושיא דלא בבי דינא קתבע ליה ולאו משום חוב: הוה מסיק ביה רבה זווי. היה נושה בו מעות. רבה היה המלוה: אזל לגביה. אביי אתא לגבי אבא בר מרתא: אמר. רבה לא הוה ביה דעתא בהאי (א) מדרבנן מעיקרא דהוה ליה למימר אע"פ כן: כיון דסקון רבגן פרוזבול. ומלי למיגבי בהיתרא: לא שביק היתירא. דמלוה בלא פרחבול למימר הוה לי ואבד ואכיל איסורא: הרי אלו לא יפרעו. בכתובות בפרק הכותב. אלמא לא מהימן לומר היה לי ואבד דעל בדטעין היה לי ואבד עסקינן דחי לחו הכי לריכח למימר דשביעית משמטת: אינו לריך. דנאמן לומר אבד: בותבר' עבד. כנעני: שנשבה ופדחוהו. ישרחלים חחרים: ישתעבד. בגמ' מפרש: גבו' אי לפני יאוש. של בעלים הראשונים פדאוהו מן העובד כוכבים: לשום עבד אמאי ישמעבד. וקס״ד לרבו ראשון ואמאי הרי נתייאש: ולשום עבד. על מנת להחזירו לרבו ראשון או אפי׳ על מנת להשתעבד בו: ישתעבד לרבו ראשון. דשני לא קנה דמידע ידע דלא פקע שם מריה מיניה לפני יאוש והרי הוא כגוזלו ממנו: כך מלוה לפדות את העבדים. וליכא למיחש למימנעי

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה אמר כו' נהאי צורבא מרבנן:

מוסף תוספות

א. וליכא למימר נמי דמימנע ולא פריק שהרי איוו מפסיד אח דמיו שררו אינו מפסיר אונד מיין שובר הראשון צריך ליתן לו דמיו אם ירצה להשתעבד בו. מוס׳ הרח״ש. ב. [ד]אם . להשתעבד בו מימנע ולא פריק אפי׳ אם יש לרבו מוס׳ הרח״ש. ג. [ד]מפקיע עצמו מעבדות גופו. דגוי . ד. הפודהו משבאי וכו׳ ה. ווןישתעבד כדיניה והאי כדיניה. לשם ראשון נתיאש ולקחו זה לעצמו, לשם בן חורין כדחזקיה. תוס׳ הרח״ש. ו. תימה, מאי דוחקיה דרבא למימר הכי כיון דידע להך ברייתא. וי״ל. מומ' הכח"ש ז ודולפי שוסי הנסיט. זו נו זקנפי האמת אין לומר כן. תוסי הרס״ש.

פסקי רי"ד (המשר) פרקי פי׳ אע״פ שמן הדין הוא לחזור לרבו ראשון . שהרי לא נתייאש ממנו כדי שיפדוהו ולא ישתקע . כיד הגוים אמרו שאם ב״ח וכופין את רבו ראשון . לשחררו שאם אתה אומו קסבר כשם שמצוה לפדות לעולם לאחר יאוש לשם

רולה להחזירו לך: שנאמר ווה דבר ⁴המחזיר חוב לחבירו בשביעית צריך שיאמר

כרחיך ולא פרקי: לרבו שני. ולקמן פריך ממאן קנייה: בין כך ובין כך ישחעבד. לרבו ראשון כדחוקיה: בשלמא לאביי. דמוקי בלפני יאוש וטעמא דת"ק משום מימנעי ולא פרקי: היינו דקחמר כשם. דחיהו לח חיים למימנעי ולא פרקי משום דמלוה לפדותו: אלא לרבא. דמוקי בלאחר יאוש וטעמא דת"ק משום אפקעתא דיאוש הוא מאי כשם דקאמר הא טעמא דרשב"ג משום דחזקיה שלא יפיל עלמו לגייסות הוא: למעשה ידיו. וישראל קני ליה מידו למעשה ידיו בכספא ולגופיה בטבילה לשם עבדות כדאמרינן ביבמות בהחולך (דף מו:) ואפילו מל וטבל גבי רבו רחשון קנייה שבחי ביחוש למעשה ידיו דהא אפי׳ ישראל נמי מיקני ליה לעובד כוכבים למעשה ידיו ונהי דישראל נפיק מיניה ביובל אבל עבד משתעבד לעולם: מהם תקנו. רבויא הוא דהא כתיב לעיל מיניה מהם תקנו עבד ואמה וכתיב בתריה וגם מבני התושבים הגרים עמכם ולישתוק:

שקנה את העובד כוכבים למעשה ידיו שנאמר ¹וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו ∞אתם קונים מהם

אומר בין כך ובין כך ישתעבד לרבו ראשון כדחזקיה דאמר חזקיה מפני מה אמרו ישתעבד לרבו ראשון שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו פ"י אם ידע דביאוש כזה דאתי בעל כרחו יוצא מיד רבו ראשון יפיל עצמו לגייסות של גוים עד שיתייאש ממנו רבו ואח"כ יברח מהם ויהיה ב"ח מ"ה תקון רבנן שביאוש כזה שהוא בעל כרחו לא יצא ב"ח אך המפקיר עבדו מרצונו 3) וקי"ל אביי ורבא הלכה כרבא ואקשיי ולרבא דאמר לשם עבד שתעבד לרבו שני רבו שני ממאן קנייה משבאי ושבאי גופיה מי קני ליה אין למעשה ידיו כדריש לקיש דאר״ל מנין לגוי